

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 (ПРАКТИКА ОКРЕМИХ КРАЇН СВІТУ)

Ірина ЛУБЕНЕЦЬ, провідний науковий співробітник лабораторії кримінологічних досліджень та проблем запобігання злочинності Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

Проблема домашнього насильства є актуальною для всіх країн світу, у тому числі й України. Це явище не знає ні соціальних, ні географічних кордонів. Останнє десятиліття характеризується активізацією діяльності в напрямі подолання цього явища в Україні, що потребує ретельного вивчення практики запобігання домашньому насильству в інших країнах світу. Експерти відзначають, що рівень домашнього насильства зростає під час надзвичайних ситуацій, природних катастроф або спалахів хвороб.

Згідно зі звітом ООН [1] та повідомленнями урядових та державних організацій у період жорсткого карантину в низці країн світу, зокрема, у Китаї, Італії, Франції, Німеччині, Іспанії кількість звернень щодо випадків домашнього насильства суттєво збільшилась. На жаль, в Україні також спостерігається зростання кількості таких випадків. З огляду на вищесказане, постає необхідність у вивченні та інтеграції позитивного зарубіжного досвіду запобігання та протидії насильству в сім'ї, особливо в умовах карантину.

Слід наголосити, що запобігання домашньому насильству має комплексний підхід, тому потребує залучення, активної участі багатьох інституцій. Зокрема:

1. Використання телебачення. У період карантину, коли люди багато часу вимушені проводити за екранами телевізора необхідно заборонити показ матеріалів, що пропагують жорстокість, насильство, агресію. І навпаки, збільшити кількість інформаційних програм про способи подолання депресії, про види відповідальності за насильство тощо.

2. Підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви домашнього насильства, популяризація на всіх платформах нульової толерантності до насильства в будь-якій формі, у тому числі тотальному контролю та примусу. Розповсюдження всіма можливими способами (телебачення, чат-боти месенджери, повідомлення у Вайбері, Телеграмі тощо, друкування інформації та етикетках продуктів тощо) телефонів «гарячих ліній» стосовно домашнього насильства, психологічної служби підтримки, зокрема, громадських організацій, що опікуються жертвами насильства.

3. Постійне вдосконалення способів повідомлення про домашнє насильство. У зв'язку з тим, що в умовах карантину жертва не завжди має змогу зателефонувати на «гарячу лінію», слід звернути увагу та, за можливістю, запозичити зарубіжний досвід у цьому питанні. Зокрема, у

деяких державах застосовують нову схему оповіщення про факти насильства. Жертви можуть попросити про допомогу в аптеках, якщо не відкрито звернутися за допомогою, то використовуючи кодове слово «маска-19» (Франції, Іспанія). На Канарських островах жінки можуть використовувати спеціальний СМС-код «Mask-19», який викликає поліцію. Повідомити про домашнє насильство у Польщі можна звернувшись із повідомленням до «магазину косметики» на сайті «Rumianki i bratki». Якщо в соцмережах «магазину» хтось запитує про косметику, це означає, що він/вона в поганій ситуації, але поки просять лише підтримки. Якщо в особисті повідомлення приходить «замовлення» на косметику разом з адресою, то засновниця проєкту викликає туди поліцію. У Туреччині Компанія Vodafone створила мобільний додаток, яким можна скористатися та, при необхідності, непомітно покликати на допомогу. Жінці достатньо струснути телефон, щоб додаток, замаскований під ліхтарик, відправив трьом особам, яким вона довіряє, прохання допомогти із зазначенням свого точного місцезнаходження. Необхідну інформацію та посилання на додаток серед жінок розміщували на ярликах жіночої білизни, воскових стрічках для епіляції та в майстер-класах із макіяжу на YouTube, таким чином перетворюючи їх на соціальну рекламу [2].

На наш погляд, доцільно запровадити можливість звертатися по допомогу в продуктових магазинах, адже навіть в умовах жорсткого карантину жінка зможе виходити за продуктами. У схемі оповіщення, а також спостереження з метою виявлення фактів домашнього насильства також необхідно залучати кур'єрів служби доставки, листонош, а також осіб, які контактують з інвалідами, пенсіонерами та ін. категоріями осіб навіть у період карантину (приносять продукти, ліки, пенсію тощо).

4. В умовах карантину впроваджують деякі заходи, гідні для наслідування в Україні. Зокрема, в США соціальні служби, місцева влада та поліція не лише направляють жертв домашнього насильства до притулків, а й видають ваучери для оплати готельних номерів. І це непоганий приклад співпраці готельного бізнесу та місцевого самоврядування, адже в умовах карантину більшість готелів мають вільні номери. До речі, у Новій Зеландії також готелі пропонують безкоштовне проживання, аби ті, хто відчуває себе в небезпеці, мали куди піти з дому. На таку ж практику погодилися й деякі мережі готелів у Великій Британії [3]. У Німеччині лідерка «зелених» (екологічної партії) у бундестазі Катрін Герінг-Еккардт також висловила занепокоєння за долю тисяч жінок, які залишилися під одним дахом з агресорами. Політик закликала німецьку владу переробити порожні зараз готелі та гостьові будинки в кризові центри для жертв домашнього насильства [4].

5. Вирішальне значення має стійке фінансування неурядових організацій, особливо у випадках, коли вони надають основні послуги постраждалим. До речі, збільшення фінансування поступово відбувається в багатьох країнах незважаючи на падіння економіки по всьому світу. Зокрема,

німецький уряд запропонував програму державного фінансування «Разом проти насильства щодо жінок», у межах якої виділив 120 мільйонів євро для підтримки мережі шелтерів для жінок, що зазнали насильства [6]. Такого фінансового «вливання» потребує й Україна в даному питанні.

6. З метою недопущення тиску на жертву, на наш погляд, доцільно запозичити досвід Польщі, де не передбачено можливість відкриття заяви про домашнє насильство з боку потерпілої особи.

7. Для безпеки свідків та їх захисту запровадити практику отримання показів свідків і потерпілих у суді через телекомунікаційну та телефонну мережу, таким чином, уникаючи безпосереднього контакту (подібна практика використовується у Великій Британії) [6; С.38]. На наш погляд, доцільно запозичити таку практику і в Україні, особливо зараз, під час стрімкого зростання кількості хворих на COVID-19.

Список використаних джерел:

1. COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. URL: <https://www.unwomen.org//media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006> (дата звернення: 03.12.2020)

2. Шість кампаній з добірки Cannes Lions, присвячених боротьбі з домашнім насильством URL: <https://creativity.ua/video/shist-kampanij-cannes-lions-prisvyachenih-borotbi-z-domashnim-nasilstvom/> (дата звернення: 28.11.2020).

3. Чому на карантині збільшилася кількість випадків домашнього насилля? І як цьому протидіють в Україні та світі. URL: <https://www.wonderzine.com.ua/wonderzine/life/equality/217-yak-pandemiya-pidvischue-riven-domashnogo-nasilstva> (дата звернення: 03.12.2020).

4. Димитриади М. Пандемія жестокости: в мире резко увеличилось число случаев домашнего насилия URL: <https://ru.euronews.com/2020/03/31/coronavirus-domestic-violence> (дата звернення: 01.12.2020).

5. Тишко І. Права жінок – під ударом пандемії. Попередні підсумки «корона кризи». ZMINA. URL: <https://zmina.info/articles/prava-zhinok-pid-udarem-pandemiyi-poperedni-pidsumky-koronakryzy/> (дата звернення: 04.12.2020).

6. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка, В.В. Муранова та ін. ; за заг. ред. А.О. Галай. Київ : КНТ, 2014. 160 с.